

Вакар Є. Ю., студент, Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

МОНІТОРИНГ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Форми і методи регулювання соціально-трудова відносин на рівні країни та регіонів не повною мірою враховують кон'юнктуру ринку праці, соціально-демографічні та міграційні процеси, доходи та рівень життя населення, професійно-кваліфікаційний рівень і конкурентоспроможність робочої сили, ринковий характер зайнятості тощо. Тому виникає необхідність проведення моніторингу соціально-трудова відносин, який дозволить своєчасно виявити зміни, що відбулися в трудовій сфері.

Дослідження соціально-трудова сфери завжди було предметом обговорень провідних економічних шкіл і течій. Зокрема, означена тематика розглядалась у працях західних економістів: Р. Барра, Дж. Бюкенена, Т. Веблена, Дж. Кейнса, та таких відомих вітчизняних учених як: Д. Богині, О. Бондаренко, І. Бондар, В. Гейця, О. Грішнєвої, М. Долішнього, О. Іляш, А. Колота.

На сьогоднішній день в Україні спостерігається зменшення показників народжуваності, тривалості життя, зниження рівня здоров'я населення, збільшення смертності населення, його старіння. Все це негативно впливає на якість робочої сили, на скорочення трудових ресурсів держави.

Моніторинг у сфері соціально-трудова відносин допомагає досліднику краще зрозуміти стан (економічний, демографічний, соціальний) в якому знаходиться країна, визначити які зміни відбулися та чи є вони позитивними для країни [1].

Як видно із табл. 1, чисельність населення постійно змінюється. Спостерігається щорічне скорочення населення як у селах, так і у містах. У порівнянні з 2014 роком, у 2015 році кількість населення зменшилась

майже на 6%. Це свідчить про негативну тенденцію яка спостерігається в країні.

Таблиця 1

Чисельність населення 2013-2015рр [3].
(на 1 січня; тис. осіб)

Роки	Чисельність населення		
	всього	у тому числі	
		міське	сільське
2013	45553,0	31378,6	14174,4
2014	45426,2	31336,6	14089,6
2015	42929,3	29673,1	13256,2

Зменшення кількості населення негативно відображається на демографічному стані України (табл. 2).

Таблиця 2

Демографічні показники 2013-2015рр [3].
(на 1 січня; тис. осіб)

Роки	Кількість живонароджених	Кількість померлих	Природний приріст	Міграційний приріст
2013	503,7	662,4	-158,7	31,9
2014	465,9	632,3	-166,4	22,6
2015	411,8	594,8	-183	14,2

Як видно із наведеної табл. 2, негативні зміни відбуваються у показниках кількості живонароджених (у порівнянні з 2013 роком показник знизився на 91,9 тис. осіб), природного приросту (даний показник має від'ємне значення і з кожним роком зростає, у порівнянні з 2013 роком він зріс на 24,3 тис. осіб), міграційного приросту (у порівнянні з 2013 роком участь у міграційних процесах прийняло на 17,7 тис. осіб, а з 2014 роком на 8,4 тис. осіб). В загальному це спричинено зміною показників чисельності населення.

Демографічний стан в Україні погіршився. Так, протягом 24 років природній приріст має від'ємний характер. У 2015 році кількість народжених становила 411783 осіб, а показник кількості померлих був зафіксований на рівні 594795 осіб. У порівнянні з 2014 роком вище

наведені показники зменшилися: кількість народжених на 54110 осіб, а кількість померлих на 37872 осіб.

Міграційний рух населення у 2015 році порівняно із попереднім роком скоротився. Так, кількість прибулих по всій території держави становить 533278 осіб (що на 9288 осіб менше, ніж у 2014 році), кількість вибулих 519045 осіб (на 869 осіб менше ніж у попередньому році). Скорочення спостерігається і у міждержавній міграції. У 2015 році кількість прибулих за кордону становила 30659 осіб (що на 11650 осіб менше ніж у 2014 році), а кількість вибулих 21409 осіб (сальдо дорівнює 8135 осіб).

На міграційні процеси у країні великий вплив має стан зайнятості, який за сприяння кризи суттєво погіршується.

Показники рівня попиту та пропозиція робочої сили у 2015 році за фіксувалися на таких позиціях: кількість зареєстрованих безробітних - 524,4 тис. осіб станом на січень, а на грудень 490,8 тис. осіб; потреба роботодавців у працівниках на заміщення вільних робочих місць (вакантних посад) відповідно становила – 41 тис. осіб та 25,9 тис. осіб; навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) - 128 і 189 осіб відповідно. Попит на робочу силу в країні перемінний, в загальному це спричинено то покращенням, то погіршенням економічної ситуації.

Основні показники ринку праці у 2015 році особливо не відрізняються від попереднього 2014 року і є такими: економічно активне населення у віці 15-70 років в середньому становить близько 18 097,9 тис. осіб (- 1823 тис. осіб), працездатного віку - 17 396,0 тис. осіб (-1639,2 тис. осіб); зайняте населення у віці 15-70 років - 16 443,2 тис. осіб (-1630,1 тис. осіб). Рівень економічної активності населення становить близько 65%, а рівень зайнятості населення близько 58% [3].

Стан зайнятості впливає на рівень доходів населення, тому одним з важливих питань у моніторингу соціально-трудової сфери є спостереження

за доходами і рівнем цін на споживчі товари та послуги, що відображається на рівні життя населення.

Як видно із табл. 3, показник доходів населення з кожним роком зростає. Та це не має великого позитивного впливу на купівельну спроможність громадян. Збільшення в основному спричинене ростом інфляції, що тягне за собою підвищення цін, а це в свою чергу супроводжується підвищенням зарплат. Реальна заробітна плата майже не змінюється. Середньомісячна номінальна заробітна плата у звітному році становить близько 4 195 грн., що на 715 грн. більше за 2014 рік.

Таблиця 3

Доходи населення 2013-2015 рр [3].

Роки	Середньомісячна заробітна плата		
	номінальна		реальна
	гривень	у % до прожиткового мінімуму для працездатних осіб	у % до попереднього року
2013	3 282	269,5	108,2
2014	3 480	285,7	93,5
2015	4 195	304,4	79,8

Сукупні витрати в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство у 2015 році становили близько 4952 грн., що на 903,1 грн більше ніж у 2014 році. Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими прожиткового мінімуму у 2015 році становить близько 2,5 млн. осіб. Так для порівняння у 2010 році їх налічувалося близько 3,6 млн. осіб.

Проведений аналіз дав можливість зробити наступні висновки. А саме, провівши порівняння показників чисельності населення можна зазначити те, що його скорочення призводить до скорочення шлюбів та кількості народжених, що, в свою чергу, негативно впливає на демографічну ситуацію в країні. Негативні тенденції у сфері праці, а саме збільшення кількості безробітних, та зменшення купівельної спроможності громадян призводить до негативних міграційних процесів. Хоч в країні і безкоштовна медицина, але фінансовий стан громадян не дозволяє їм в

повній мірі слідкувати за своїм здоров'ям, і це призводить до збільшення смертності.

Зараз стан економіки України знаходиться в не найкращому стані. В загальному це спричинено політичною кризою, окупацією та анексією деяких територій держави. На даний час Україна проходить тернистий шлях до євроінтеграції. Вхідження до Європейського Союзу, можливо дозволить вирішити багато проблем у сфері економіки і соціально-трудова відносин. А вказати на ці проблеми допоможе моніторинг.

Здійснення моніторингу дає можливість аналізувати соціально-трудова стан. Він дозволить визначити головні проблеми у цій сфері і знайти шляхи їх вирішення або часткового покращення показників. Що, в свою чергу, призведе до покращення соціально-трудова відносин та позитивно відобразиться на економіці країни. Моніторинг у соціально-трудова сфері має стати одним із найголовніших інструментів, яким повинна користуватися влада держави для вирішення багатьох соціальних та економічних проблем.

Список літератури:

1. *Герасименко О. О.* Сучасні тренди розвитку соціально-трудова сфери в Україні // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2014. №161

2. *Федулова Л.І.* Технологічний імператив стратегії соціально-економічного розвитку України: монографія / Л.І. Федулова, Ю.М. Бажал, В.Л. Осецький та ін.; за ред. Л.І. Федулової. — К.: ДУ «Ін-т екон. та прогнозування НАНУ», 2011. — 655 с

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>